

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

MOPITLO/PHUPU 2025

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 100

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 10.

ELA HLOKO:

- Diriša rubriki ye ge o swaya ditaodišo (Lephephe la 3, KAROLO YA A)
- Meputso ya 0–50 e arotšwe ka magato a mahlano a ditlhalošo
- Mo go diteng, polelo le mongwalelo, le legato le lengwe le le lengwe la magato a ditlhalošo a mahlano le arotšwe ka dikarolwana tše pedi, e lego legato la godimo le la fase go lebeletšwe kabo ya meputso le ditlhalošo
- Sebopego ga se sa arolwa ka legato la godimo le la fase

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DITAODIŠO [MEPUTSO YE 50]

Dinyakwa		Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG LE PEAKANYO (Go araba dipotšišo) Tatelano ya dikgopolo ge go dirwa peakanyo. Temogo ya morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano. MEPUTSO YE 30	Legato la godimo	28–30 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. - Dikgopolo tša go laetša bohlale, tša go hlohla mabjoko tšeo di tšweletšago tsebo ye e tseneletšego. -Peakanyo le tlemagano ke tšeo di ikgethilego mo go matseno, mmele le mafetšo.	22–24 -Potšišo e arabilwe gabotsebotse. -Dikgopolo di kgahliša kudu ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dibotsebotse mo go matseno, mmele le mafetšo.	16–18 -Karabo e a kgotsofatša. -Dikgopolo di tlemagane ebile di a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dikaone mo go matseno, mmele le mafetšo.	10–12 -Tlemagano ya dikgopolo ga se ya maleba. -Dikgopolo ga di tšwelele gabotse ebile ga di bontšhe boithamelolo. -Tatelano le tlemagano ya dikgopolo di tšwelela gannyane.	4–6 -Molekwa o tšwele tseleng kudukudu. -Dikgopolo di hlakahlakane ebile ga di nepiše. -Dikgopolo ga di nepiše hlogo ebile di a ipoeletša. -Ga go tatelano le tlemagano ya dikgopolo.
	Legato la fase	25–27 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo. -Dikgopolo tša go laetša bohlale, tša go hlohla mabjoko tšeo di tšweletšago tsebo ye e tseneletšego. -Bokgoni bja maemo a godimo bja go beakanya le go tlemaganya dikgopolo mo go matseno, mmele le mafetšo.	19–21 -Potšišo e arabilwe gabotse. -Dikgopolo di a kgahliša ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dibotse mo go matseno, mmele le mafetšo.	13–15 -Potšišo e arabilwe ka mo go kgotsofatšago eupša ga se ya hlaka gabotse. -Tlemagano ya dikgopolo e a kgotsofatša ebile e a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo di a kgotsofatša mo go matseno, mmele le mafetšo.	7–9 -Molekwa o tšwele tseleng. -Dikgopolo di hlakahlakane. -Ga go peakanyo goba tlemagano ya dikgopolo yeo e tšwelelago.	0–3 -Ga go bolelwe selo ka hlogo yeo e filwego. -O tšwele tseleng kudukudu. -Diteng ga di nepiše ebile di hlakahlakane.

POLELO, MONGWALELO LE PALOBOHLATSE Segalo, retšistara, mongwalelo, tlotlontšu ya maleba ya morero le dikamano Kgetho ya mantšu. Tirišo ya polelo le melawana, maswao, popopolelo le mopeleto MEPUTSO YE 15	Legato la godimo	14–15	11–12	8–9	5–6	0–3
		-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana kudukudu le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ke ya boitshepo, ya go nona, ya maatlakgogedi. -Polelo e na le segalo sa go ba le maatlakgogedi ebile e nonne ka mebolelwana ya go kgahliša. - Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo le mopeleto. -Polelo e beakantšwe ka bokgwari bja maemo a godimodimo.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e na le maatla, ya segalo sa maleba. -Diphošo tša popopolelo le mopeleto ga se tše kae. -Polelo e beakantšwe gabotsebotse.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya maleba ya polelo e dira gore molaetša o kwagale. -Segalo ke sa maleba. -Mebolelwana e dirišitšwe go godiša boleng bja diteng.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gannyane le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya polelo ke ya motheo. -Segalo le mošito ga se tša maleba. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudu.	-Polelo ga e kwešišagale. -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi le dikamano. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudukudu moo e lego gore e dira gore ditaba di se kwešišagale.
	Legato la fase	13	10	7	4	
		-Polelo ya maemo a godimodimo ya go ba le segalo se maatla. - Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo goba mopeleto. -Polelo e beakantšwe ka bokgwari.	-Polelo ke ya maemo a godimo ya go ba le maatlakgogedi. -Segalo ke sa maleba sa go ba le maatlakgogedi. -Diphošwana tše nnyane tša popopolelo le mopeleto. -Polelo e beakantšwe gabotse.	-Tirišo ya polelo e a kgotsofatša eupša e na le diphošo. -Segalo se a kgotsofatša eupša mebolelwana ga se ya dirišwa o kaalo.	-Polelo ga e kgotsofatše -Ga go phapantšho ya mafoko. -Tlotlontšu ga se ye kaalo.	
SEBOPEGO Dinyakwa/Dipharologantšho tša setšweletšwa. Tšwetšopele ya ditemana le tlhamo ya mafoko. MEPUTSO YE 5		5	4	3	2	0–1
		-Tšwetšopele ya sererwa ke ya maemo a godimodimo. -Tlhalošo ya dikgopolo ke ya maemo a godimodimo. -Tlhamo ya mafoko le ditemana ke ya go ikgetha, ya maemo a godimodimo.	-Tatelano ye botse ya tšwetšopele ya dintlha. -Tlemagano ye botse ya dintlha le dikgopolo. -Mafoko le ditemana di beakantšwe ka makgethe.	-Dintlha tša maleba di tšweleditšwe. -Mafoko le ditemana di hlamegile gabotse. -Taodišo e a kwagala.	-Dintlha tša maleba ga se tše kae. -Mafoko le ditemana di na le diphošo. -Taodišo e a kwagala eupša e na le mafokodi.	-Dintlha tša maleba ga di gona. -Mafoko le ditemana di fošagetše. -Taodišo ga e kwagale.

KAROLO YA B: RUBRIKI YA GO SWAYA DITŠWELETŠWA TŠE TELELE TŠA TIRIŠANO [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO -Go araba dipotšišo le dikgopolo. -Tatelano le peakanyo ya dikgopolo. -Morero, baamogedi, dinyakwa/dipharologantšho le dikamano. MEPUTSO YE 15	13–15 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. -Dikgopolo ke tša go laetša bohlahe, le go mabjoko. -Tsebo ke ye e tseneletšego ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa thwi. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ya maemo a godimo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya maemo a godimo ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba sa go sepelelana le setšweletšwa.	10–12 -Bokgoni bjo bobotsebotse bja go araba potšišo bjoo bo laetšago tsebo ye botse ya mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa. -Molekwa ga se a tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ye botse. -Tlhalošo ya ditaba ke ye botse ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošwana di se kae.	7–9 -Bokgoni bja go kgotsofatša bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ya mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepiš. o eupša go na le go tšwa tseleng gannyane. -Tlemagano ya dikgopolo le dikamano e a kgotsofatša. -Tlhalošo ya ditaba e a kgotsofatša ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošo tše dintšinyana.	4–6 -Bokgoni bja motheo bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ye nnyane ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo ye nnyane ya setšweletšwa eupša go na le go tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ga se ye kaalo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya motheo ebile e thekga sererwa gannyane. -Melao ya sebopego ga se ya šomišwa ka tshwanelo. -Go tlogetšwe dintlha tše bohlokwa.	0–3 -Karabo ya gagwe ga e laetše tsebo le ye nnyane ya mohuta wa setšweletšwa. -Molaetša ga o tšwelele gabotse ka ge molekwa a tšwele tseleng kudukudu. -Ga go tlemagano ya diteng le dikgopolo. -Ditaba di hlalošwa gannyane. -Sebopego sa setšweletšwa ga se sona.
POLELO, SETAELE LE PALOBOHLATSE Segalo, retšistara, setaele, morero, baamogedi le dikamano. Tirišo ya polelo le melawana. Kgetho ya mantšu. Maswao le mopeleto. MEPUTSO YE 10	9–10 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e nepagetše ebile e hlamegile gabotse. -Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo le mopeleto.	7–8 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ga e na diphošo tša popopolelo ebile e hlamegile gabotse. -Tlotlontšu ke ye ntši. -Diphošo ga se tše dintši.	5–6 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana le morero, baamogedi le dikamano. -Diphošo tša popopolelo ga se tše dintši. -Tlotlontšu ke yeo e lekanetšego. -Diphošwana tše di lego gona ga di fetoše molaetša.	3–4 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Popopolelo ga se yeo e nepagetšego ebile e tletše ka diphošo. -Tlotlontšu ga se ye ntši. -Molaetša o a tšwelela eupša o arošitšwe.	0–2 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi le dikamano. -Sengwalo se tletše ka diphošo ebile se hlakahlakane. -Tlotlontšu yeo e lego gona ga e sepelelane le morero le gannyane. -Molaetša ga o tšwelele le gannyane.

ELA HLOKO:

- Dintlha tšeo di filwego ka tlase ga hlogo ye nngwe le ye nngwe ke tša go hlahlala baswai fela
- Kwešišo ya molekwa ya hlogo yeo a e kgethilego e elwe šedi le ge dintlha tša gagwe di fapana le tšeo di filwego

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

Balekwa ba ngwale taodišo ya mantšu a 400–450 ka hlogo e tee ya tšeo di filwego. Ba ka ngwala ka mehuta ye e latelago ya ditaodišo: Taodišokanegelo, taodišotlhaloši, taodišokgadimo, taodišokahlaahlo, taodišongangišano goba tswalano ya tšona.

1.1 ... ruri e bile mohlohleletši wa mmakgonthe

Go letetšwe gore molekwa a laetše gore mohlohleletši wa mmakgonthe ke mang le gore tlhohleletšo ya gagwe e amile maphelo a batho bjang.

[50]**1.2 Bohlale bo tšwa lebading**

Go letetšwe gore molekwa a bolele ka fao a ithutilego ka gona go tšwa diphošong tša gagwe.

[50]**1.3 Dipolao ka Afrika-Borwa ke tlhobaboroko**

Go letetšwe gore molekwa a ngwale ka tsela ye dipolao ka nageng e lego bothata ka gona.

[50]**1.4 Tiragalo ye e fetošitšego bophelo bja ka**

Go letetšwe gore molekwa a ngwale ka tiragalo e tee yeo e dirilego gore a fetole bophelo bja gagwe le gore e bo fetotše bjang.

[50]**1.5 Mekgwanakgwana ya go iphediša e thiba letšatši**

Go letetšwe gore molekwa a laetše ka mo go nago le mekgwanakgwana ye mentši ye batho ba ka iphedišago ka yona.

[50]**1.6 Go oketšwa ga ditheko tša madila go ka fokotša tšhomišompe ya ona. Dumela goba o ganetše.**

Go letetšwe gore molekwa a tšee lehlakore la go dumela goba go ganetša go laetša ka fao go oketšwa ga ditheko tša madila go ka fokotšago goba go ka se fokotšego tšhomišompe ya madila.

[50]

Tlhathollo ya ditšweletšwa tša go bonwa e akaretša mehuta ya ditaodišo ka moka. Molekwa o ikgethela seswantšho gomme a ngwala taodišo ka mohuta woo a o nyalantšhago le seswantšho seo.

- 1.7 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya seo se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. A tšweletše bohlokwa bja go seketša ka bophara.

[50]

- 1.8 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya seo se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. A laetše ka mo thuto e ka dirago gore motho a fihle maamong a godimo bophelong le ka moo go hloka thuto go ka dirago gore a se be le tšwelopele.

[50]**PALOMOKA YA KAROLO YA A:****50**

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO
POTŠIŠO YA 2**2.1 LENGWALO LA SEMMUŠO****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a ngwalele moruti wa kereke ya gabo lengwalo la go kgopela go tsena taba ya batswadi ba gagwe ka bogare.

- Retšistara le segalo e be tše di fodilego, tša semmušo.
 - Sebopego le botelele e be tša maleba.
 - Atrese ya mongwadi/moromedi
 - Maemo a moamogedi/moromelwa le atrese
 - Madume
 - Hlogo ya taba
 - Matseno
 - Diteng e be tša go tšweletša kgopelo mabapi le go tsena taba ya batswadi ka bogare.
 - Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tša maleba.
 - Mafelelo/bofelo le leina:
 - Ka boikokobetšo
- Wa lena
Masekwameng H

[25]

2.2 **EMEILE****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa bjalo ka mongwaledi wa bafsa a ngwalele modirelaleago emeile ya go mo lemoša ka bothata bja bana ba ba dulago ba nnoši motseng wa gabo.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Sebopego le botelele e be tša maleba.
- Atrese ya emeile ya moromelwa
- Hlogo ye e laetšago lebaka la go romela emeile.
- Madume/matseno e be a makopana a semmušo.
- Diteng e be tša maleba tša go lemoša modirelaleago ka bana bao ba dulago ba nnoši.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo.
- Segalo e be sa maleba.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Mafelelo/Bofelo e be boitsebišo bja mongwadi ka botlalo.

Mohlala:

Ke nna/Wa lena

Masia TT

[25]

Mohlala wa Emeile:

Go ya go: Emeile ya moromelwa (mahlodi.t@dsd.gov.za)
Cc:
Bcc:
Hlogo: Lebaka la emeile (Temošo ka bana bao ba dulago ba nnoši)
Madume: Laetša tlhompho (bjalo ka Mohlomphegi)
Mmele: Diteng tša emeile
<ul style="list-style-type: none"> • Matseno • Hlaloša ditaba ka botlalo. • Thumo/Mafetšo.
Lefoko la go tswalela:
Boitsebišo bja mongwadi ka botlalo.

2.3 TŠA BOPHELO BJA MOHU

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a bontšhe gore mohu o šometše lapa la gabo le maikarabelo a gagwe.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Leina le sefane sa mohu
- Batswadi ba mohu
- Lefelo le mohu a belegetšwego go lona.
- Letšatši la matswalo a mohu
- Dithuto tše mohu a di fihleletšego.
- Go laetšwe gore mohu e be e le mothuši wa ka lapeng.
- Ditiro tše botse tše mohu a gopolwago ka tšona.
- Letšatši le a hlokofetšego ka lona.
- Go laetšwe gore mohu o hlokofetše ka morago ga bolwetši bjo bokopana.
- Meloko ya kgauswi ye mohu a e tlogetšego.
- Lefoko la taelo
- Mohlala: Robala ka khutšo.
- Mohu a ka laelwa ka sereto.
- Retšistara le polelo e be tša go hlompha.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Go ngwalwe ka motho wa boraro, ka lebaka le le fetilego.

[25]

2.4 POLELO

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše maikemišetšo a polelo ya gagwe, e lego go fa polelo mabapi le go thakgolwa ga protšeke ya mohlagase.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Matseno, mmele le mafelelo/thumo
- Matseno e be a a gogago šedi ya batheeletši
- Diteng di be mabapi le go thakgolwa ga protšeke ya mohlagase.
- Go šomišwe mafoko a makopana a dikgopolo tše bonolo.
- Retšistara le polelo e be tša go hlompha.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

[25]

2.5 ATHIKELE YA KGATISOBAKA**Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a ngwale athikele mabapi le go lemoša setšhaba ka go utswiwa ga bana ba basetsana le go kgala taba ye.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Go be le hlogotaba
- Laetša leina la mmegi.
- Efa dintlha ka boripana le ka nepagalo ntle le go kgopamiša nnete.
- Ngwala ditaba tše bohlokwa fela.
- Diteng di lebane le go lemoša setšhaba mabapi le go utswiwa ga bana ba basetsana le go kgala taba ye.
- Athikele/ Taodišwana ya gago e tsoše kgahlego le go hlohleletša mmadi.
- Šomiša retšistara le polelo tša semmušo.
- Tšhomišo ya gago ya polelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

Sebopego

- Leina la kgatisobaka, letšatšikgwedi (Lebone, Hlakola 2025)
- Hlogo
- Leina la mmegi
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

[25]**2.6 PEGO****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a ngwale pego mabapi le diphadišano tša dipapadi tša sedikothuto.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Go be le hlogotaba.
- Go tšweletšwe bokamorago/boithekgo.
- Go laetšwe leina la moamogedi le mmegi. Mohlala: E ya go: E tšwa go: le atrese ge go hlokega.
- Letšatšikgwedi le laetšwe.
- Diteng di lebane thwii le tabakgolo. Mohlala: Diphadišano tša dipapadi tša kgwele ya maoto tša sedikothuto.
- Go ngwalwe ka lebaka le le fetilego.
- Go šomišwe mahlaodi le mantšu ao a tsošago maikutlo go tšweletša dikgopolo.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Mmegi a laetše ditšhišinyo mabapi le tlhohleletšo ye barutwana ba e filwego.

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 50
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100